

РЕСУРСОЗБЕРЕЖЕННЯ НА ПІДПРИЄМСТВАХ МАШИНОБУДУВАННЯ НА ЗАСАДАХ ЛОГІСТИКИ

С. В. ПЕКШИН, аспірант
(ДВНЗ «Запорізький національний університет»)

Анотація. Досліджено теоретичні підходи до визначення сутності логістичний підхід до ресурсозбереження підприємств машинобудування. Визначено мету і завдання логістизації підприємств машинобудування. Виокремлено основні напрями розвитку орієнтованої на ресурсозбереження системи логістичної підтримки закупівельних, внутрішньовиробничих і збутових процесів підприємств машинобудування. Запропоновано механізм скоординованого функціонування націлених на ресурсозбереження систем управління поставками, виробництвом і розподілом у єдиній логістичній мережі інтегрованої бізнес-групи підприємств машинобудування.

Ключові слова: ресурсозбереження, підприємства машинобудування, логістика, логістичний підхід, система логістичної підтримки.

Останнім часом суб'єкти господарювання приділяють більше уваги пошуку можливостей підвищення стійкості виробництва за рахунок удосконалення управління та оптимізації використання ресурсного потенціалу.

У цій ситуації об'єктивно підвищується роль інноваційної логістики. З її допомогою можливо виконати завдання з раціональної організації виробничих процесів, оптимізації закупівель, збуту, раціонального використання вторинних ресурсів.

Нерідко логістика ототожнюється з матеріальним менеджментом і визначається як центральна операційна функція в економіці руху товару, що включає планування, напрям і контроль руху всіх матеріалів і товарів, їх менеджмент і системи інформаційного забезпечення.

Ураховуючи різні думки, можна узагальнити, що логістика – це комплексна система оптимізації матеріального, інформаційного та фінансового потоків, що забезпечує доставку потрібного товару, в потрібній кількості, в потрібному асортименті, за потрібною ціною, в потрібний час, в потрібне місце за оптимальними маршрутами і з мінімальними витратами як усередині бізнес-структури, так і поза нею.

Логістизація управління поточковими процесами на підприємствах машинобудування пов'язує технологічні, організаційні, еконо-

мічні, екологічні та інші можливості та інтереси різних учасників руху товару.

Отже, логістику підприємств машинобудування цілком можна охарактеризувати, як філософію і методологію бізнесу. При цьому слід підкреслити, що логістика, будучи частиною загальної теорії управління, виокремлюється з неї своєю специфікою – управлінням різними поточковими процесами, що мають просторово-часову послідовність. У цьому сенсі навряд чи варто обмежувати сферу ефективного використання логістики управлінням виключно товарорухом.

Насправді, об'єктом використання логістики може бути будь-яка діяльність, де сукупність процесів або подій, а також їх проміжних результатів має альтернативну послідовність у просторі і в часі, а, отже, і багатоваріантність організації такої діяльності за певними критеріями.

Важливою особливістю логістики є її здатність не тільки керувати поточковими процесами, а й забезпечувати виявлення та реалізацію прихованих, тобто невикористаних без її застосування резервів управління, переважно у вигляді додаткових доходів господарських структур.

Отже, досить очевидними стають можливості та доцільність використання логістики на підприємствах машинобудування з метою

виконання завдань ресурсозбереження, зокрема для підвищення рівня роботи з відходами.

Логістичний вплив має оптимізувати і потоки вторинних ресурсів як елементи цілісного матеріального потоку з одночасним регулюванням відповідних інформаційних, і фінансових потоків.

Поняття «логістика ресурсозбереження» й досі не введено в науковий обіг. Разом з тим розвиток наукових підходів до розв'язання проблем логістики слід розв'язувати разом із проблемами ресурсозбереження – це досить актуальне, масштабне і значиме завдання.

Важливим чинником посилення логістичної підтримки ресурсозбереження є розвиток інтеграційних процесів у бізнес-сфері.

Структурно-функціональна модернізація системи управління економічними процесами в інтегрованих бізнес-групах на базі розвитку логістичної координації наскрізних матеріальних потоків, тобто управління рухом потоку на всіх етапах господарювання як єдиним цілим, призводить до істотного ресурсозбереження.

Це відбувається за рахунок зниження витрат виробництва і обігу, посилення синхронізації поставок з процесами переробки та збуту, підвищенню рівня просторово-часової пов'язаності функцій усіх учасників бізнес-групи та їх логістичних партнерів.

Для розвитку системи логістичної підтримки інтегрованої господарської діяльності необхідне підвищення рівня координації наскрізних матеріальних потоків на основі модернізації структури управління шляхом формування та розвитку функцій єдиної служби логістичної координації (ЄСЛК), що виконує функції зведено-аналітичного центру логістики та забезпечує скоординований рух економічних потоків у сфері поставок сировини, виробництва а збуту продукції.

Метою наскрізної логістизації є зниження витрат господарювання підприємств машинобудування на основі

- більш точного визначення потреб;
- оптимізації вибору бізнес-партнерів;
- сполучення інтересів учасників логістичного ланцюга;
- удосконалення договірних відносин;
- посилення просторово-часової координації бізнес-процесів, включаючи максимальну синхронізацію поставок сировини й матеріалів з процесами виробництва та реалізації

готової продукції з урахуванням оптимізації транспортно-складських операцій.

Деталізуючи підходи до регулювання поточкових процесів у бізнес-сфері, можна сказати, що логістичний механізм управління закупівельними, внутрівиробничими та збутовими операціями, що забезпечує скоординоване просторово-тимчасове і кількісне регулювання матеріальних, фінансових та інформаційних потоків має на меті ресурсозберігаючи мінімізацію всіх видів витрат на просування сировинних матеріальних ресурсів і готової продукції на всіх етапах, як усередині бізнес-групи, так і поза нею.

До основних напрямів розвитку орієнтованої на ресурсозбереження системи логістичної підтримки закупівельних, внутрішньовиробничих і збутових процесів підприємств машинобудування в бізнес-сфері можуть бути зараховані такі:

- постійне уточнення договірної роботи і коректування складу постачальників з урахуванням стійкості їх становища на ринку, надійності у виконанні зобов'язань, стилю господарської поведінки;
- розширення і зміцнення методів взаємодії із замовниками на базі максимально точного виконання узгоджених асортиментних, кількісних, часових і адресних умов поставок, розвитку аутсорсингу і додаткових логістичних (у тому числі транспортних, складських і сервісних) послуг;
- оперативне реагування на всі намічені зміни ринкової кон'юнктури;
- підвищення ресурсозберігаючої націленості та раціональності усіх внутрішньокорпоративних відносин з приводу просування наскрізного матеріального потоку;
- раціоналізація величини всіх категорій запасів, модернізація системи складування, вдосконалення тари та упаковки;
- підвищення ефективності роботи з відходами;
- оптимізація складу і обсягу замовлень, розробка найбільш раціональних схем і маршрутів переміщення вантажів усередині складів і магістральним транспортом, уніфікація транспортних засобів.

Наочно цей методичний принцип проілюстровано на рис. 1.

Рис. 1. Механізм скоординованого функціонування націлених на ресурсозбереження систем управління поставками, виробництвом і розподілом у єдиній логістичній мережі інтегрованої бізнес-групи

Сукупність завдань логістизації організаційно-економічних процесів у підрозділах інтегрованої бізнес-групи можна набагато ефективніше вирішувати на основі розвитку інформаційно-аналітичного, методичного та управлінського забезпечення, здійснюваного спеціальною єдиною службою логістичної координації – ЄСЛК.

ЄСЛК повинна вирішувати завдання ресурсозберігаючої координації та регулювання всіх потокових процесів в інтегрованій бізнес-групі з метою їх послідовної оптимізації у взаємодії з логістами більш вузького профілю, які безпосередньо відповідають за раціональність проходження наскрізного матеріального потоку на конкретних етапах просування сировини, матеріалів і готової продукції.

Наведена схема показує, що ЄСЛК повинна займати ключове положення в організації закупівель, внутрішньокорпоративного руху товару і доставки кінцевої продукції споживачеві. Її завдання більш комплексні порівняно з традиційними відділами постачання і збуту. Відповідно, у неї повинні бути і більш широкі повноваження.

Створення ЄСЛК дозволить на основі регулярного аналізу логістичних витрат, прогнозу

розвитку та оцінки ризиків забезпечувати сполучення інтересів різних учасників інтегрованої бізнес-групи і підвищувати результативність функціонування всіх ланок за рахунок більшої ритмічності технологічних процесів і оптимізації матеріалопотоків з метою ресурсозберігаючої мінімізації витрат сировини, напівфабрикатів, готової продукції в ланцюжку «постачальник → виробник → збутовик → споживач».

Синергетичний ефект від консолідації зусиль учасників інтегрованої бізнес-групи за допомогою ЄСЛК буде значно вищим, ніж до його створення.

ЄСЛК може стати стрижневим елементом структури інтегрованої бізнес-групи, навколо якого буде організовуватися діяльність виробничих і невиробничих підрозділів.

Завдання і зона впливу (відповідальності) ЄСЛК повинні поширюватися не тільки на сферу управління наскрізним матеріальним потоком, але і на сферу управління інформацією.

У ЄСЛК слід виконувати аналіз дуже багатоаспектної інформації, в тому числі зведений з обґрунтуванням управлінських рішень, що

спрямовуються конкретним функціональним виконавцям.

Інформацію, яка надходить в ЄСЛК, слід систематизувати і накопичувати на принципах розвитку наскрізної логістичної інформаційної системи, що дозволить оперативніше й ефективніше реагувати на схожі ситуації у разі їх повторення і прогнозувати виникнення нових.

Сформовану при цьому єдину інформаційну базу по інтегрованій бізнес-групі доцільно використовувати в ході розробки та уточнення стратегії і тактики її розвитку.

Підвищення ефективності функціонування системи логістичного управління інтегрованими бізнес-групами навряд чи можливе без розвитку механізмів інформаційного забезпечення управлінських рішень. З огляду на це, інформаційна підтримка логістизації управління є одним з дуже важливих і актуальних завдань розвитку ресурсозбереження.

Наведені методичні підходи до розвитку механізму внутрішньокорпоративної логістичної підтримки поточкових процесів досить універсальні і можуть бути реалізовані в ресурсозберігаючій практиці багатьох інтегрованих бізнес-структур.

На базі загальнометодологічних положень про оптимізацію логістичної підтримки ресурсозбереження можна сформулювати такі принципи розвитку структурно-функціональної схеми роботи, що відповідає логістичній концепції управління поточковими процесами інтегрованої бізнес-групи:

- формування спеціальних логістичних ланок (ЄСЛК), що займаються запобіганням (усуненням) втрат від неспряженості матеріальних, фінансових та інформаційних потоків, тобто ресурсозберігаючою мінімізацією збитків від неузгодженості закупівельної, виробничої та розподільчої логістики;

- організаційна структура інтегрованої бізнес-групи повинна відповідати завданням оптимізації руху наскрізного матеріального потоку і формуватися у вигляді логістичного ланцюга: постачання – виробництво – збут.

За рахунок використання інструментів логістики може бути істотно підвищена результативність управління процесами, що пов'язані з відходами на всіх стадіях (кожній з «R»): *reduce* – скорочення утворення відходів, *reuse* – повторне використання відходів,

recycle – переробка відходів як вторинних ресурсів).

Логістизація господарювання, по-перше, сприяє скороченню утворення відходів, зокрема, оптимізація термінів проходження бізнес-процесів попереджує псування і втрату матеріалів.

По-друге, логістично організоване виробництво передбачає повторне залучення у внутрішньогосподарський оборот усіх придатних для використання ресурсів, а також раціональне позакорпоративне застосування відходів, які неминуче утворюються, але не застосовуються в межах цього бізнес-процесу.

З урахуванням фактора логістизації роботи з відходами правомірно говорити про концепцію 3LR, яка більш точно відповідає завданням і можливостям сучасного періоду, порівняно з початковою концепцією 3R.

У термінологічний апарат логістики, очевидно, слід ввести спеціальне поняття «логістика ресурсозбереження» з підрозділом його на цілий ряд уточнюючих категорій, включаючи «логістику відходів», у складі якої, в свою чергу, можна виокремити «логістику відходоутворення» і «логістику відходоспоживання».

Розвиток ресурсозбереження на принципах логістики цілком відповідає завданням прийнятої світовою спільнотою «Концепції сталого розвитку», яка базується на принципах трьох «Е»: екологічної цілісності, екоефективності економічної діяльності, екосправедливості. На основі цієї тріади зараз розробляються національні еколого-економічні концепції сталого розвитку (СР).

Логістичний вплив, завданням якого є оптимізація поточкових процесів, має оптимізувати потоки вторинних ресурсів як складових частин цілісного матеріального потоку, одночасно регулюючи сполучені інформаційні та фінансові потоки.

Оцінюючи роль відходів у великомасштабному виробництві, К. Маркс свого часу писав, що тут «відходи виходять у настільки значних масах, що вони самі стають знову предметами торгівлі, а отже, новими елементами виробництва».

На нашу думку, необхідно доповнити вислів класика таким положенням: утворюючись у величезних масах, відходи повинні знову ставати не просто предметами торгівлі та новими елементами виробництва, а й об'єктами

логістики (закупівельної, виробничої, збутової).

Система логістичного управління раціональним використанням вторинних матеріальних ресурсів, будучи складовою частиною логістичної системи управління ресурсозбереженням, повинна бути багаторівневою і охоплювати всі стадії життєвого циклу відходів:

- виявлення ресурсів;
- планування збору та використання, збір і підготовку до споживання або реалізації;
- власне корисне застосування;
- реалізацію на сторону;
- профілактику часткового знищення.

Ефект логістизації управління ресурсозбереженням буде ефектом підвищення рівня використання ресурсного потенціалу на основі впровадження інноваційних досягнень в організацію бізнес-процесів, пов'язаних з матеріалоспоживанням.

Також буде забезпечення підвищення фондодідачі, економія за елементами собівартості продукції, що випускається, і зниження її загальної величини, зростання прибутку і рівня

рентабельності виробництва, що особливо актуально в умовах посткризової економіки [3].

ЛІТЕРАТУРА

1. Ипполитова И. Я. Системный подход к управлению ресурсосбережением на предприятии / Ипполитова И. Я. // Экономика розвитку. – 2004. – № 3 (31). – С. 79–83.
2. Путренко В. В. Особенности территориальной организации систем ресурсосбережения на региональном уровне [Электронный ресурс] / В. В. Путренко. – Режим доступа: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/natural/ugj/2009_2/4_Putrenko.pdf. – Назва з екрана.
3. Паламарчук М. М. Економічна і соціальна географія України з основами теорії / Паламарчук М. М., Паламарчук О. М. – К.: Знання, 1998. – 416 с.
4. Лісовський С. А. Основи сталого (збалансованого) економічного, соціального, екологічного розвитку: монографія / Лісовський С. А. – Житомир: Полісся, 2007. – 108 с.

С. В. Пекшин, аспірант (ГВУЗ «Запорозький національний університет»). Ресурсосбережение на предприятиях машиностроения на принципах логистики.

Аннотация. Исследованы теоретические подходы к определению сущности логистический подход к ресурсосбережения предприятиям машиностроения. Определено мету и задание логистизации предприятий машиностроения. Выделены основные направления развития ориентированной на ресурсосбережения системы логистической поддержки закупочных, внутрипроизводственных и сбытовых процессов предприятий машиностроения. Предложен механизм скоординированного функционирования нацеленных на ресурсосбережения систем управления поставками, производством и распределением в единственной логистической сети интегрированной бизнес-группы предприятий машиностроения.

Ключевые слова: ресурсосохранение, предприятия машиностроения, логистика, логистический подход, система логистической поддержки.

S. V. Pekchin, graduate student (Zaporizhzhya national university). Maintenance of resources is on enterprises of engineer on principles of logistic.

Summary. The theoretical going is investigational near determination of maintenance of resources enterprises of engineer. Certainly sweep the task of logistic enterprises of engineer. Basic directions of development of the logistic support of purchase, inwardly productive and sale processes of enterprises of engineer oriented to the maintenance of resources systems are distinguished. The mechanism of the coordinated functioning of aimed is offered on maintenance of resources control system by deliveries, by a production and distribution in only logistic network of the integrated business-group of enterprises of engineer.

Keywords: conservation of resources, mechanical engineering enterprises, logistics, logistic approach, system of logistic support.